

[Voor de Nederlandse versie, zie pagina 4 hieronder]

Kierkegaard on Repetition

An Incredible Equivalent of Theater within Philosophy

[Translated into English from the Dutch version below]

“Repetition [Gjentagelse] is a good Danish word and I congratulate the Danish language on a philosophical term.” Søren Kierkegaard, Repetition

In 1842, Danish philosopher Søren Kierkegaard published *Repetition: A Venture in Experimenting Psychology* under the pseudonym Constantin Constantius. In this complex and distinctive work, he introduced a novel approach to philosophical inquiry. In Gilles Deleuze’s (1993) apt summary, Kierkegaard invents “an incredible equivalent of theater within philosophy” (17) and establishes repetition as “the fundamental category of the philosophy of the future” (12)

As the subtitle “A Venture in Experimenting Psychology” suggests, *Repetition* is not a classical philosophical treatise that systematically introduces a framework of concepts. Rather, it is an endeavor to experimentally explore the philosophical problem of human freedom. In this pursuit, Kierkegaard proceeds like a theater director. He places fictional characters in hypothetical situations only entangle them in fundamental contradictions. In *Repetition*, Kierkegaard introduces two characters who attempt to apply the category of repetition to their own existence. The first character is Constantin Constantius, who is also the pseudonymous author of the book. The second is a young man in love. Both characters become embroiled in a contradiction between the *mundane* and the *philosophical* interpretation of repetition. Constantius develops a philosophical interpretation of repetition in theoretical terms but attempts to implement repetition as if it were repetition in the mundane sense. The young man in love invokes a philosophical repetition in practical terms when confronted with the issue of freedom; however, his response demonstrates that he has not comprehended this category theoretically.

Kierkegaard employs this unconventional strategy to avoid replicating the error of the German philosopher G.W.F. Hegel. This error can be characterized as follows: Hegel applied concepts from the domain of logic to the domain of human existence. Consequently, he pretends that existence can be comprehended in terms of self-actualization, through which individuals progressively attain a more profound understanding of themselves, ultimately achieving self-knowledge. For Hegel, the end point of existence is already given at the beginning, so that it no longer matters when and how self-actualization takes place: the outcome is always the same. Kierkegaard circumvents Hegel’s flaw by developing existential categories that resist reduction to the realm of logic. He accomplishes this by

transferring the responsibility for the content of the book to the reader. Only when readers have comprehended the contradictions and misunderstandings will they be able to fully grasp Kierkegaard's existential categories. The objective is to establish a performative effect, compelling readers to develop their own interpretation of repetition. In this manner, Kierkegaard seeks to prevent the concept of repetition from becoming a didactic abstraction that can be readily *parroted* without having to be *embodied* in their existence.

Is there anything substantive to say about repetition as an existential category? Kierkegaard does not provide an unequivocal definition of this category at any point. In conventional usage, repetition merely denotes the recurrence of an action or event. This constitutes a repetition of the same, exemplified by the rebroadcast of a television program or the replay of a sporting event. However, this is not the conceptualization of repetition that Kierkegaard proposes. Rather, he is concerned with unique events which, although necessitating repetition, must undergo transformation in that very repetition to maintain their uniqueness. This, then, constitutes a repetition of difference. There is no "first time" that repeats itself identically in a "second time." On the contrary, the "first time" repeats itself as a new "first time." This is how Kierkegaard perceives the individual. The individual is a repetition, but this repetition possesses the characteristic of being new each time. This is a "first time" that perpetually remains a "first time." In this manner, Kierkegaard develops a philosophy of existence in which the human being is no longer understood as an unchanging essence that remains the same. He is thus among the first philosophers to discard the concept of identity and replace it with the concept of repetition. Subsequent philosophers such as Nietzsche, Heidegger and Deleuze follow him in this, albeit with significantly different emphases.

Kierkegaard juxtaposes repetition with the ancient Greek concept of recollection. In this context, he specifically considers Plato's assertion that truth is invariably situated in the past and can only be retrieved through recollection. Due to this positioning of truth in the past, it assumes an immutable and eternal nature. Kierkegaard introduces a novel concept of truth, wherein truth is no longer situated behind us, but rather ahead of us. This truth is not immutable and eternal, but is linked to the fleeting moment that needs to be repeated at every moment. "Repetition and recollection," Kierkegaard argues, "are the same movement, except in opposite directions; for what is remembered, has been, is repeated backward; while genuine repetition is recollected forward." (Kierkegaard 1997, 9) The movement to which Kierkegaard refers should not be interpreted as a specific act of knowledge, but rather as the fundamental structure of human individuality.

From the metaphysical perspective of the Greeks, individuality is conceptualized as a movement oriented toward the past. The truth of individuals does not reside in their existence, but emerges only when this existence is rendered present for a second time in recollection; not as a new beginning, but as the finalized image of something that is itself already past. According to Kierkegaard, such finalized images are not the truth of individuals, but rather their untruth. An illustrative example of this untruth can be found in the character of the young man in love that Kierkegaard presents in his book. This young man "was deeply and fervently in love, that was clear, and yet within a few days he was able to recollect his love. Basically, he was finished with the whole relationship. The moment he started it, he took such a terrible step that he skipped life." (Kierkegaard 1997, 14) In his relationship with the girl, the young man discovers love, but he proves incapable of reiterating this love through

repetition as if each time it was their first encounter. Instead, love becomes for him a recollection of something essentially already past, the meaning of which has already been established. Consequently, the tangible relationship between the young man in love and the girl serves no function whatsoever. At one moment, self-consciousness discovers love and postulates it as the truth; the next moment, that love has already been transformed into an untruth because it is disconnected from the concrete individual to whom it pertains.

A more extensive analysis of Kierkegaard's *Repetition* can be found in my article "A Theater of Ideas: Performance and Performativity in Kierkegaard's *Repetition*" (In Eric Ziolkowski (ed.), *Kierkegaard, Literature, and the Arts*, Northwestern University Press. pp. 115-130. 2018).

Literature

- Deleuze, G. (1993), *Différence et répétition*. Paris: PUF.
- Kierkegaard, S. (1997), "Gjentagelsen. Et Forsøg i den eksperimenterende Psychologi af Constantin Constantius [Repetition. A Venture in Experimenting Psychology by Constantin Constantius]." In *Søren Kierkegaards Skrifter, Vol. 4*, edited by Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen. Copenhagen: Søren Kierkegaard Forskningscenteret.

Kierkegaard over de herhaling

Een verbluffend equivalent van het theater in de filosofie

“[H]erhaling [Gjentagelse] is een goed Deens woord en ik feliciteer de Deense taal met een filosofische term.”

Søren Kierkegaard, *De herhaling*

In 1842 publiceert de Deense filosoof Søren Kierkegaard *De herhaling: een proeve van experimenterende psychologie* onder het pseudoniem Constantin Constantius. In dit curieuze en eigenzinnige boek introduceert hij een nieuwe manier van filosofie bedrijven. Kierkegaard, zo vat Gilles Deleuze het treffend samen, verzint “een verbluffend equivalent van het theater in de filosofie” en maakt de herhaling tot “de fundamentele categorie van de filosofie van de toekomst”. (Deleuze 2011, 28, 23)

Zoals de ondertitel ‘een proeve van experimenterende psychologie’ al aangeeft, is *De herhaling* geen klassieke filosofische verhandeling waarbij op systematische wijze een begrippenkader geïntroduceerd wordt. Integendeel, het is een poging om op experimenterende wijze het filosofische probleem van de menselijke vrijheid te verkennen. Kierkegaard gaat daarbij te werk als een regisseur. Hij plaatst fictieve personages in hypothetische situaties om ze vervolgens in een fundamentele tegenspraak verstrikt te laten raken. In *De herhaling* introduceert Kierkegaard twee personages die de categorie ‘herhaling’ op hun eigen existentie proberen toe te passen. Het eerste personage is Constantin Constantius, tevens de pseudonieme auteur van het boek. Het tweede is een verliefde jongeman. Beide personages raken verstrikt in een tegenspraak tussen *de alledaagse* en *de filosofische* interpretatie van de herhaling (over dit laatste verderop meer). Constantius ontwikkelt in theorie een filosofische interpretatie van de herhaling, maar probeert de herhaling in praktijk te brengen alsof het een herhaling in alledaagse zin is. De verliefde jongeman wordt in de praktijk geconfronteerd met het probleem van de vrijheid en reageert hierop door zich te beroepen op de herhaling. Uit zijn reactie blijkt echter dat hij deze categorie theoretisch gezien niet goed heeft begrepen.

Kierkegaard gebruikt deze ietwat vreemde strategie omdat hij wil voorkomen dat hij dezelfde vergissing maakt als de Duitse filosoof G.W.F. Hegel. Deze vergissing kunnen we als volgt omschrijven: Hegel heeft begrippen uit het domein van de logica toegepast op het domein van de existentie (het menselijk bestaan, het leven). Om die reden kan hij net doen alsof de existentie kan worden begrepen in termen van zelfverwerkelijking, waarbij het individu zichzelf steeds beter doorgrondt en zodoende langzaam tot zelfkennis komt. Voor Hegel is het eindpunt van de existentie al aan het begin gegeven, waardoor het feitelijk niet meer uitmaakt wanneer de zelfverwerkelijking zich voltrekt: de uitkomst is altijd hetzelfde. Kierkegaard probeert aan Hegels vergissing te ontkomen door existentiële categorieën te ontwikkelen die niet te reduceren zijn tot het domein van de logica. Dit doet hij door de verantwoordelijkheid voor de inhoud van het boek bij de lezer te leggen. Pas als de lezer de tegenspraken en misverstanden heeft doorzien is hij/zij in staat om de existentiële categorie daadwerkelijk te doorgronden. Kierkegaard wil een performatief effect tot

stand brengen, zodat de lezer vanuit zichzelf tot een eigen interpretatie komt van de herhaling. Op deze wijze wil hij voorkomen dat het begrip herhaling een didactische abstractie wordt die gemakkelijk kan worden *nagesproken*, zonder te hoeven worden *nageleefd*.

Valt er dan nog iets inhoudelijks te zeggen over de herhaling als existentiële categorie? Er wordt nergens een eenduidige definitie van deze categorie gegeven. In het alledaagse taalgebruik betekent een herhaling simpelweg dat hetzelfde zich nog een keer voordoet. Dit is een herhaling van hetzelfde. Bijvoorbeeld bij de herhaling van een televisieprogramma of fragmenten van een sportwedstrijd die we in de herhaling nog een keer zien. Dit is echter niet wat Kierkegaard bedoelt met de herhaling. Het gaat hem juist om unieke gebeurtenissen die zich weliswaar moeten herhalen, maar die in die herhaling juist moeten veranderen om uniek te kunnen blijven. Hier is dus sprake van een herhaling van het verschillende. Er is geen ‘eerste keer’ die zich op precies dezelfde wijze herhaalt in een ‘tweede keer’. Integendeel, de ‘eerste keer’ herhaalt zich in een nieuwe ‘eerste keer’. Dit is hoe Kierkegaard het individu ziet. Het individu is een herhaling, maar deze herhaling heeft nu juist als kenmerk dat ze telkens nieuw is. Een ‘eerste keer’ die altijd een ‘eerste keer’ blijft. Op deze wijze ontwikkelt Kierkegaard een existentiële filosofie waarin de mens niet langer wordt begrepen als een onveranderlijke kern die gelijk blijft. Hij is daarmee een van de eerste filosofen die het begrip identiteit overboord gooit en daar het begrip herhaling tegenover plaatst. Latere filosofen als Nietzsche, Heidegger en Deleuze volgen hem daarin, ook al leggen ze daarbij heel andere accenten.

Kierkegaard contrasteert de herhaling met wat bij de oude Grieken de herinnering genoemd wordt. Hij denkt daarbij vooral aan Plato die van mening was dat de waarheid altijd achter ons ligt en via de herinnering weer terug kan worden gehaald. Doordat de waarheid achter ons wordt geponeerd, krijgt deze waarheid een onveranderlijk en eeuwig karakter. Kierkegaard introduceert een nieuw waarheidsbegrip, waarbij de waarheid niet langer achter ons ligt, maar juist vóór ons. Deze waarheid is niet onveranderlijk en eeuwig, maar is verbonden met het vluchtige ogenblik dat telkens herhaald moet worden. “Herhaling en herinnering”, zo stelt Kierkegaard, “zijn dezelfde beweging, alleen in tegengestelde richting; want wat herinnerd wordt, is geweest, wordt achterwaarts herhaald; terwijl daarentegen de eigenlijke herhaling voorwaarts wordt herinnerd.” (Kierkegaard 2008, 9) De beweging, waar Kierkegaard hier over spreekt, moet niet begrepen worden als een bepaalde kennisakte, maar als de structuur van de menselijke individualiteit als zodanig.

Vanuit het metafysische perspectief van de Grieken wordt de individualiteit begrepen als een beweging die gericht is op het verleden. De waarheid van het individu ligt niet in zijn existentie als zodanig, maar komt pas naar boven als deze existentie voor de tweede keer present gesteld wordt in de herinnering; niet als een nieuw begin, maar als het afgeronde beeld van iets dat zelf al voorbij is. Volgens Kierkegaard is dit afgeronde beeld niet de waarheid van het individu, maar juist zijn onwaarheid. Een goed voorbeeld van deze onwaarheid is te vinden in het personage van de verliefde jongeman die Kierkegaard in zijn boek opvoert. Deze jongeman “was diep en innig verliefd, dat was duidelijk en toch was hij al vanaf een van de eerste dagen in staat om zich zijn liefde te herinneren. Feitelijk was hij met de hele verhouding klaar. Al bij het begin heeft hij een zo verschrikkelijke stap gezet dat hij het leven overslaat.” (Kierkegaard 2008, 14) In zijn verhouding tot het meisje ontdekt de jongeman de liefde, maar hij blijkt niet in staat om deze liefde keer op keer weer te herhalen alsof het de eerste keer betrof. In plaats daarvan wordt de liefde voor hem een herinnering aan iets dat in wezen

al voorbij is en waarvan de betekenis altijd al vastligt. De concrete verhouding tussen de verliefde jongeman en het meisje, speelt vervolgens geen enkele rol meer. Het ene moment ontdekt het zelfbewustzijn de liefde en postuleert het als de waarheid; het volgende moment is die liefde alweer veranderd in een onwaarheid omdat ze wordt losgekoppeld van de concrete persoon waar ze betrekking op heeft.

Een uitgebreidere analyse van *De herbaling* van Kierkegaard is te vinden in mijn artikel 'De herbaling van het onherhaalbare: Constantin Constantius over vrijheid en subjectiviteit' (*Wijsgerig Perspectief*, jaargang 53, nummer 2, 2013).

Literatuur

- Deleuze, G. (2011), *Verschil en herbaling*. Amsterdam: Boom.
- Kierkegaard, S. (2008), *De herbaling. Een proeve van experimenterende psychologie door Constantin Constantius*. Budel: Damon.